

THÀNH TỰU VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG THỰC HIỆN MỐI QUAN HỆ GIỮA TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ VÀ PHÁT TRIỂN VĂN HÓA Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH THỜI KỲ ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA

ACHIEVEMENTS AND CHALLENGES IN IMPLEMENTING THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC GROWTH AND CULTURAL DEVELOPMENT IN HO CHI MINH CITY DURING THE PERIOD OF PROMOTING INDUSTRIALIZATION AND MODERNIZATION

PHAN THỊ BÍCH TRÂM^(*)

THÔNG TIN	TÓM TẮT
<p>Ngày nhận bài: 03-6-2025 Ngày biên tập xong: 08-7-2025 Ngày duyệt đăng: 30-7-2025 Mã số: TCKH52-09-2025 ISSN: 2525 – 2429</p>	<p><i>Thành phố Hồ Chí Minh đã đạt nhiều thành tựu trong thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Kinh tế tăng trưởng là điều kiện để đầu tư vào giáo dục, bảo tồn di sản văn hóa, hình thành phát triển các ngành công nghiệp văn hóa, còn văn hóa phát triển là động lực để tạo nên nguồn lực lao động chất lượng cao, mở rộng hợp tác quốc tế và xây dựng đời sống tinh thần phong phú. Tuy nhiên, vẫn còn tình trạng mất cân đối khi kinh tế được ưu tiên hơn, làm suy giảm giá trị văn hóa truyền thống và phát triển không bền vững. Vì vậy, bài viết sẽ phân tích, đánh giá thành tựu và một số vấn đề đặt ra khi thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Từ đó, bài viết đề xuất một số giải pháp cơ bản để nâng cao hiệu quả hơn trong thực hiện mối quan hệ này.</i></p>
<p>Từ khóa: tăng trưởng kinh tế; phát triển văn hóa; Thành phố Hồ Chí Minh; thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Key words: economic growth; cultural development; Ho Chi Minh City; the period of promoting industrialization and modernization.</p>	<p>ABSTRACT: Ho Chi Minh City has made significant achievements in implementing the relationship between economic growth and cultural development during the period of promoting industrialization and modernization. Economic growth provides the conditions for investment in education, the preservation of cultural heritage, and the development of cultural industries, while cultural development serves as a driving force for building a high-quality workforce, expanding international cooperation, and enriching spiritual life. However, economic priorities have sometimes led to imbalances, thereby diminishing traditional cultural values and the sustainability of development.</p>

^(*)NCS. Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, tram.phanthibich@stu.edu.vn

This paper aims to analyze and assess both the achievements and the emerging challenges in realizing the relationship between economic growth and cultural development in Ho Chi Minh City during the industrialization and modernization period. Based on that analysis, the paper will propose key solutions to improve the effectiveness of this relationship moving forward.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thành phố Hồ Chí Minh là trung tâm kinh tế, văn hóa lớn của cả nước, đóng vai trò tiên phong trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Trong tiến trình phát triển, mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa thể hiện rõ tính chất vừa hỗ trợ lẫn nhau, vừa tồn tại những bất cập cần được điều chỉnh phù hợp. Nếu phát triển không hài hòa, xem nhẹ yếu tố văn hóa, có thể gây ảnh hưởng đến bản sắc và nền tảng bền vững của đô thị. Do đó, việc đánh giá thành tựu, nhận diện các vấn đề đặt ra trong mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh là yêu cầu cấp thiết cả về lý luận và thực tiễn. Bài viết tập trung phân tích thực trạng mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa tại Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, giai đoạn từ năm 2015 đến nay. Đây cũng là giai đoạn hai kỳ Đại hội Đại biểu Đảng bộ Thành phố được tổ chức, bao gồm Đại hội lần thứ X (2015-2020) và lần thứ XI (2020-2025). Qua đó, bài viết sẽ đề xuất một số định hướng giải pháp cơ bản để thực hiện tốt mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa cho ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

2. NỘI DUNG

2.1. Lý luận chung về mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa

Quan điểm về tăng trưởng kinh tế bắt đầu hình thành từ cuối thế kỷ XVIII, gắn với sự

phát triển của nền kinh tế tư bản chủ nghĩa. Các nhà kinh tế học cổ điển như Adam Smith (1723-1790), David Ricardo (1772-1823) và Thomas Robert Malthus (1776-1834), đã đóng góp những nền tảng lý luận đầu tiên. Adam Smith cho rằng, tăng trưởng kinh tế được đo bằng sự gia tăng sản lượng hàng hóa đầu ra tính theo bình quân đầu người. Ông nhấn mạnh vai trò của phân công lao động, chuyên môn hóa và các yếu tố như lao động, tư bản, đất đai, kỹ thuật trong thúc đẩy sản xuất. David Ricardo bổ sung rằng, tăng trưởng là kết quả của tích lũy tư bản, phụ thuộc vào lợi nhuận trong sản xuất và chi phí canh tác đất đai. Trường phái Keynes nhấn mạnh vai trò của đầu tư, tiết kiệm và đặc biệt là sự điều tiết của nhà nước thông qua chính sách tài khóa. Robert Solow (1924-2023) tiếp tục phát triển mô hình tăng trưởng dựa trên đầu tư, lao động và tiến bộ công nghệ. Paul Michael Romer (sinh năm 1955) đưa ra lý thuyết tăng trưởng nội sinh, coi tri thức là yếu tố trung tâm trong phát triển. Theo Chủ nghĩa Mác – Lê-nin, tăng trưởng bắt nguồn từ sự phát triển sản xuất vật chất, đặc biệt là trong sản xuất tư liệu sản xuất. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh tăng trưởng phải đi đôi với công bằng xã hội, đảm bảo đời sống ấm no cho nhân dân, coi đó là mục tiêu của chủ nghĩa xã hội. Vậy, theo chúng tôi, tăng trưởng kinh tế là sự gia tăng liên tục về tổng sản phẩm quốc nội (GDP) hoặc tổng sản phẩm quốc dân (GNP) trong một khoảng thời gian nhất định. Đây là chỉ số quan trọng phản ánh quy mô sản xuất và

hiệu quả sử dụng các nguồn lực như lao động, vốn, công nghệ. Tăng trưởng kinh tế còn thể hiện khả năng nâng cao thu nhập, cải thiện mức sống và chất lượng đời sống nhân dân.

Phát triển văn hóa là một quá trình vận động liên tục, vừa kế thừa giá trị truyền thống, vừa đổi mới sáng tạo để thích ứng với sự thay đổi của xã hội. Văn hóa không chỉ phản ánh hiện thực mà còn là động lực thúc đẩy sự tiến bộ và nâng cao chất lượng cuộc sống. Theo Chủ nghĩa Mác – Lê-nin, văn hóa là sản phẩm của con người trong quá trình lao động, phản ánh tư duy và năng lực sáng tạo, phục vụ nhu cầu phát triển xã hội. Hồ Chí Minh khẳng định văn hóa phải phục vụ con người, gắn với đạo đức cách mạng, tiến bộ xã hội và sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội. Đảng Cộng sản Việt Nam coi văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, là mục tiêu, động lực của phát triển bền vững đất nước trong mọi thời kỳ. Vậy, theo chúng tôi, phát triển văn hóa là quá trình đổi mới và nâng cao các giá trị văn hóa nhằm đáp ứng nhu cầu xã hội hiện đại. Quá trình này kết hợp hài hòa giữa bảo tồn truyền thống và thúc đẩy sáng tạo, thích ứng với tiến bộ kinh tế - kỹ thuật.

Như vậy, tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa là hai quá trình cơ bản, đồng thời và có quan hệ biện chứng trong sự phát triển xã hội. Tăng trưởng kinh tế phản ánh sự gia tăng của cải vật chất, nâng cao mức sống và năng lực sản xuất của một quốc gia. Trong khi đó, phát triển văn hóa nhằm nâng cao đời sống tinh thần, hình thành nhân cách và xây dựng hệ giá trị xã hội lành mạnh. Hai quá trình này không tồn tại tách biệt mà gắn bó chặt chẽ và tương hỗ lẫn nhau. Kinh tế tăng trưởng tạo điều kiện vật chất để đầu tư cho các hoạt động văn hóa như giáo dục, nghệ thuật, truyền thông và bảo tồn di sản. Ngược lại, văn hóa góp phần hình thành nguồn nhân lực chất lượng cao, phát huy sức sáng tạo và củng cố nền tảng tinh thần cho sự tăng trưởng kinh tế. Tuy nhiên, nếu chỉ tập trung vào tăng trưởng kinh tế mà xem nhẹ văn hóa sẽ dẫn đến mất cân

đối, suy thoái các giá trị xã hội và nguy cơ phát triển không bền vững. Ngược lại, coi trọng văn hóa mà thiếu cơ sở vật chất thì khó phát huy hiệu quả. Cần nhìn nhận đây là một mối quan hệ hai chiều, trong đó văn hóa vừa là động lực, vừa là mục tiêu của tăng trưởng kinh tế. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số, vai trò của văn hóa càng được khẳng định như một sức mạnh mềm, giúp nâng cao năng lực cạnh tranh và bản sắc quốc gia. Tăng trưởng kinh tế hiện đại không chỉ hướng đến chỉ tiêu vật chất mà còn đòi hỏi lồng ghép các yếu tố văn hóa trong quy hoạch, chính sách và quản trị xã hội. Do đó, việc nghiên cứu mối quan hệ giữa hai lĩnh vực này là cơ sở quan trọng để xây dựng chiến lược phát triển hài hòa, toàn diện và bền vững cho Việt Nam nói chung và Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng.

2.2. Những thành tựu trong thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa tại Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa

Trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, Thành phố Hồ Chí Minh đã quan tâm tăng trưởng kinh tế song song với nâng cao đời sống văn hóa. Những kết quả đạt được cho thấy thành phố bước đầu thực hiện tốt sự kết hợp giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa. Những thành tựu được biểu hiện qua những nét chính sau:

Một là, tăng trưởng kinh tế của Thành phố Hồ Chí Minh đã tạo nên cơ sở và điều kiện để phát triển văn hóa thành phố thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Tăng trưởng kinh tế tạo nền tảng tài chính vững chắc cho sự phát triển văn hóa tại Thành phố Hồ Chí Minh. Khi kinh tế tăng trưởng, thu nhập của người dân tăng lên, kéo theo nguồn thu ngân sách dồi dào từ thuế và các khoản đóng góp. Theo Báo cáo tổng hợp quy hoạch Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2012-2030, tầm nhìn đến năm 2050, Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh đã nhấn mạnh “*Tốc độ*

tăng trưởng kinh tế (tính theo giá hiện hành) của cả thời kỳ 2011-2020 đạt bình quân 6,81%/năm, trong đó giai đoạn 2011-2015 đạt 7,22%/năm, giai đoạn 2016-2020 đạt 6,4%/năm. So với vùng Đông Nam Bộ, tốc độ tăng trưởng của Thành phố Hồ Chí Minh chỉ xếp thứ 5/6 (6,81%), cao hơn so với trung bình của vùng Đông Nam Bộ (6,09%) và trung bình cả nước (6,21%). Năm 2020 là năm duy nhất trong cả thời kỳ 2011-2020 GRDP của Thành phố có tốc độ tăng trưởng rất thấp (1,57%) do chịu ảnh hưởng nghiêm trọng từ đại dịch COVID-19 quy mô toàn cầu. Năm 2023, tốc độ tăng trưởng kinh tế đạt 5,81%” [4, tr.82].

Nhờ kinh tế tăng trưởng, Thành phố Hồ Chí Minh có thêm nguồn tài chính để đầu tư cho văn hóa. Các khoản đầu tư này được sử dụng để xây dựng thư viện, bảo tàng, nhà hát, tổ chức các sự kiện nghệ thuật, mở rộng trung tâm văn hóa, khu vui chơi giải trí, cũng như nâng cấp hạ tầng như đường sá, trường học và bệnh viện. Những công trình này không chỉ phục vụ nhu cầu vật chất mà còn nâng cao đời sống tinh thần của người dân, thể hiện định hướng phát triển hài hòa giữa kinh tế và văn hóa. Từ đó, hệ thống văn hóa, thể thao được củng cố, các hoạt động truyền thông, giáo dục hiệu quả hơn, thể thao quần chúng phát triển mạnh, và nhiều chương trình bảo tồn di sản, công nghiệp văn hóa, sáng tạo nghệ thuật được đẩy mạnh, góp phần hình thành diện mạo đô thị hiện đại, văn minh.

Kinh tế tăng trưởng cũng thúc đẩy phát triển giáo dục và đào tạo, tạo nguồn nhân lực chất lượng cao. Theo Cục thống kê Thành phố Hồ Chí Minh: “Thành phố có 520 trường tiểu học, tăng 04 trường (+0,8%); 284 trường trung học cơ sở, tăng 05 trường (+1,8%); 122 trường trung học phổ thông tương đương so với năm trước; 11 trường tiểu học và trung học cơ sở, tăng 04 trường (+57,1%); 42 trường trung học cơ sở và trung học phổ thông, giảm 01 trường (-2,3%) và

41 trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông, tăng 03 trường (+7,9%)” [1, tr.379].

Tăng trưởng kinh tế cũng tạo ra cơ hội để tăng cường đội ngũ giáo viên bằng cách cung cấp chính sách thu hút và giữ chân những giáo viên giỏi. Điều này giúp nâng cao chất lượng giáo dục và tạo ra môi trường học tốt hơn cho học sinh. Thành phố đặt mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục, phấn đấu đạt trình độ tiên tiến trong khu vực châu Á vào năm 2030 và đạt tiêu chuẩn giáo dục tiên tiến toàn cầu vào năm 2045. Và để thực hiện mục tiêu, nhiệm vụ đề ra, Thành phố Hồ Chí Minh đã ban hành nhiều quyết định về phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao cho thành phố, như Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh (2002), Quyết định số 82/2002/QĐ-UB, ngày 8-7-2002 về chương trình đào tạo 300 tiến sĩ và thạc sĩ trong giai đoạn 2002-2005. Hay Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh (2024), Quyết định số 4393/QĐ-UBND ngày 03-10-2024 về việc phê duyệt Kế hoạch thực hiện Chiến lược phát triển giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh từ nay đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, Thành phố Hồ Chí Minh. Theo thống kê, Thành phố Hồ Chí Minh có tỷ lệ lao động từ 15 tuổi trở lên đã qua đào tạo qua các năm từ năm 2015 đến năm 2023, cụ thể như sau: “Năm 2015: 34,0%, năm 2016: 34,7%, năm 2017: 36,6%, năm 2018: 36,7%, năm 2019: 37,3%, năm 2020: 38,8%, năm 2021: 35,6%, năm 2022: 35,6%, năm 2023: 36,0%” [3, tr.79]. Nguồn lực này góp phần củng cố vai trò tiên phong của thành phố trong tăng trưởng kinh tế đất nước.

Tăng trưởng kinh tế đã tạo điều kiện thuận lợi cho Thành phố Hồ Chí Minh đầu tư vào bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa lịch sử như Nhà thờ Đức Bà, Dinh Độc Lập, Nhà hát Thành phố, Công viên Lịch sử Văn hóa Gia Định, Chợ Bến Thành, Chợ Lớn... Các công trình này không chỉ đáp ứng nhu cầu tham quan, học tập mà còn thúc đẩy du lịch văn hóa,

đóng góp vào phát triển dịch vụ, tạo việc làm và thu hút khách quốc tế.

Đồng thời, kinh tế tăng trưởng còn giúp mở rộng đầu tư vào giáo dục, y tế, phúc lợi xã hội và phát triển các thiết chế văn hóa, thể thao như thư viện, nhà hát, không gian sáng tạo cộng đồng. Thành phố cũng chú trọng nâng cao chất lượng sống thông qua cải thiện hạ tầng, phát triển khu vui chơi, dịch vụ công cộng, hướng tới xây dựng con người toàn diện, văn minh, nghĩa tình.

Tăng trưởng kinh tế cũng tạo nguồn lực lớn cho đầu tư văn hóa - thể thao, cụ thể: Năm 2019: 1050 tỷ đồng; năm 2020: 1071 tỷ đồng; năm 2021: 1002 tỷ đồng; năm 2022: 1350 tỷ đồng; năm 2023: 1576 tỷ đồng [1, tr.112]. Điều này cho thấy sự định hướng chiến lược nâng cao đời sống tinh thần nhân dân của Đảng bộ và Chính quyền Thành phố Hồ Chí Minh. Từ đó, các hoạt động truyền thông, phát thanh, truyền hình phát triển mạnh về nội dung và công nghệ; phong trào thể thao phát triển rộng rãi, góp phần xây dựng lối sống năng động, lành mạnh cho người dân. Bên cạnh đó, tăng trưởng kinh tế cũng hỗ trợ giải quyết các vấn đề đô thị như giao thông, nhà ở, môi trường, an ninh... thông qua các dự án metro, vành đai, cầu vượt. Nhờ vậy, môi trường sống ngày càng cải thiện, hình thành nền tảng bền vững cho phát triển văn hóa và xã hội hài hòa, nhân văn.

Như vậy, tăng trưởng kinh tế tạo nền tảng tài chính cho Thành phố Hồ Chí Minh đầu tư phát triển văn hóa, giáo dục và phúc lợi xã hội. Nhờ đó, hệ thống thiết chế văn hóa được củng cố, các ngành công nghiệp văn hóa phát triển, nâng cao chất lượng sống người dân. Mối quan hệ giữa kinh tế và văn hóa ngày càng gắn kết, góp phần xây dựng Thành phố hiện đại, văn minh và bền vững.

Hai là, phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh đã tạo ra nền tảng tinh thần và động lực để tăng trưởng kinh tế trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Phát triển văn hóa là nền tảng tinh thần và “sức mạnh mềm” thúc đẩy tăng trưởng kinh tế bền vững ở Thành phố Hồ Chí Minh. Các giá trị văn hóa truyền thống và hiện đại góp phần nâng cao thương hiệu đô thị, thu hút đầu tư và phát triển du lịch - dịch vụ. Những không gian văn hóa và di tích lịch sử như phố đi bộ Nguyễn Huệ, đường sách Nguyễn Văn Bình, Dinh Thống Nhất... không chỉ làm phong phú đời sống tinh thần mà còn tạo nguồn thu, việc làm và thu hút khách quốc tế.

Bên cạnh đó, phát triển văn hóa giúp hình thành nguồn nhân lực chất lượng cao với phẩm chất kỷ luật, sáng tạo, trách nhiệm. Môi trường văn hóa lành mạnh cùng hệ thống giáo dục phát triển đã biến Thành phố Hồ Chí Minh thành trung tâm giáo dục và sáng tạo hàng đầu. Nhờ đó, thành phố tăng khả năng hội nhập, mở rộng thị trường, thu hút FDI chất lượng và khẳng định vai trò đầu tàu trong công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Mặt khác, phát triển văn hóa là động lực quan trọng thúc đẩy sáng tạo, đổi mới và tăng trưởng kinh tế ở Thành phố Hồ Chí Minh. Văn hóa không chỉ bảo tồn truyền thống mà còn nuôi dưỡng tư duy sáng tạo, tạo nền tảng cho kinh tế tri thức và các mô hình phát triển mới như kinh tế xanh, kinh tế số, kinh tế tuần hoàn. Các hoạt động văn hóa, nghệ thuật góp phần hình thành công nghiệp sáng tạo, thúc đẩy ý tưởng kinh doanh, giải pháp công nghệ và nâng cao năng suất lao động. Trong đó, các ngành công nghiệp văn hóa như điện ảnh, nghệ thuật biểu diễn, xuất bản, mỹ thuật, lễ hội... phát triển mạnh, từng bước hình thành nền kinh tế sáng tạo. Như Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh (2023), Quyết định số 4853/QĐ-UBND ban hành ngày 25-10-2023, về phê duyệt Đề án phát triển ngành công nghiệp văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh đến năm 2030. Trong đó, chọn 8 ngành công nghiệp văn hóa để phát triển gồm điện ảnh, nghệ thuật biểu diễn, mỹ thuật,

nhiệp ảnh, triển lãm, quảng cáo, du lịch văn hóa, thời trang.

Cùng với đó, đời sống văn hóa phong phú giúp nâng cao chất lượng sống, thu hút nhân tài và xây dựng cộng đồng văn minh, hiện đại. Văn hóa định hình thương hiệu đô thị, mở rộng giao lưu quốc tế và tạo lợi thế cạnh tranh cho Thành phố. Vì vậy, đầu tư vào văn hóa là chiến lược then chốt trong công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa và phát triển bền vững Thành phố Hồ Chí Minh.

Tóm lại, phát triển văn hóa đã tạo nền tảng tinh thần và động lực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế bền vững ở Thành phố Hồ Chí Minh. Văn hóa góp phần nâng cao thương hiệu đô thị, thu hút đầu tư, phát triển du lịch và hình thành nền kinh tế sáng tạo. Đầu tư vào văn hóa trở thành chiến lược then chốt trong tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế của thành phố.

Như vậy, tăng trưởng kinh tế tạo nền tảng tài chính cho phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh, giúp đầu tư vào hạ tầng văn hóa, giáo dục và nâng cao chất lượng sống. Ngược lại, văn hóa tạo ra giá trị kinh tế mới thông qua phát triển du lịch, công nghiệp sáng tạo và các hoạt động đổi mới sáng tạo. Sự gắn kết này là yếu tố then chốt để xây dựng thành phố hiện đại, văn minh và bền vững, giữ vững vai trò đầu tàu trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

2.3. Một số vấn đề đặt ra trong việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa

Thực tiễn phát triển tại Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay cho thấy nhiều vấn đề cấp thiết trong việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa. Nổi bật là tình trạng mất cân đối khi các chính sách chủ yếu tập trung vào tăng trưởng kinh tế, trong khi yếu tố văn hóa chưa được quan tâm đúng mức.

Thành phố đã huy động nguồn lực rất lớn để phát triển hạ tầng giao thông, công nghiệp, khu đô thị và dịch vụ kinh tế. Tuy nhiên, tỷ lệ ngân sách dành cho phát triển văn hóa, thiết chế văn hóa công lập và các hoạt động nghệ thuật vẫn còn ở mức thấp và chưa ổn định theo cơ chế phân bổ dài hạn. Trong nhận thức, tư duy ưu tiên tăng trưởng kinh tế thuần túy vẫn chi phối phần lớn các chủ trương, chính sách, dẫn đến việc xem nhẹ vai trò của văn hóa như một trụ cột phát triển bền vững. Việc nhận thức chưa đầy đủ tính biện chứng giữa kinh tế và văn hóa làm cho nhiều hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa chưa được đầu tư đúng mức, thiếu đồng bộ trong quy hoạch và quản lý đô thị. Trong thực tiễn, sự chênh lệch trong phân bổ nguồn lực, thiếu gắn kết giữa các ngành, cùng với tác động của đô thị hóa, dân số tăng nhanh và sức ép của toàn cầu hóa khiến cho môi trường văn hóa truyền thống có nguy cơ bị thu hẹp, biến dạng. Như việc chi ngân sách cho sự nghiệp kinh tế và sự nghiệp văn hóa – thông tin tại Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2019 – 2023 là một minh chứng. Trong khi chi cho sự nghiệp kinh tế liên tục gia tăng mạnh, từ 5.749 tỷ đồng năm 2019 lên đến 9.142 tỷ đồng năm 2023 (tăng gần 59%), thì chi cho lĩnh vực văn hóa – thông tin chỉ tăng từ 1.050 tỷ đồng lên 1.576 tỷ đồng (tăng khoảng 50%), với quy mô thấp hơn nhiều lần. Tỷ trọng phân bổ cho văn hóa vẫn duy trì ở mức dưới 20% so với kinh tế trong toàn bộ giai đoạn [3, tr.112]. Như vậy, sự thiên lệch này khiến các thiết chế văn hóa không theo kịp tốc độ đô thị hóa và nhu cầu hưởng thụ văn hóa của người dân.

Bên cạnh đó, quá trình toàn cầu hóa và tiếp nhận văn hóa ngoại lai thiếu chọn lọc đang đặt bản sắc văn hóa dân tộc trước nguy cơ mai một. Hệ thống quy hoạch hiện hành còn thiếu tính tích hợp giữa phát triển kinh tế và không gian văn hóa, dẫn đến phân mảnh trong triển khai chính sách. Ở nhiều địa bàn như Thủ Đức, Bình Chánh, Hóc Môn hay các khu chế xuất,

khu công nghiệp lớn như Tân Thuận, Linh Trung, các thiết chế văn hóa hoặc hoàn toàn vắng mặt, hoặc có mặt nhưng hoạt động yếu, thiếu nhân lực chuyên môn và cơ sở vật chất xuống cấp.

Tư duy quản lý văn hóa vẫn nặng tính hành chính, chưa kịp thời thích ứng với những đòi hỏi mới từ Cách mạng công nghiệp 4.0 và chuyên đổi số. Việc ứng dụng công nghệ trong quản lý và phát triển văn hóa còn chậm, thiếu tầm nhìn chiến lược. Những bất cập này phản ánh rõ sự thiếu nhất quán trong nhận thức về vai trò của văn hóa như một trụ cột phát triển bền vững. Nếu không sớm điều chỉnh, những hệ lụy về mặt xã hội, đạo đức và bản sắc sẽ ngày càng trở nên sâu sắc. Do đó, cần đặt vấn đề xây dựng mô hình phát triển hài hòa giữa kinh tế và văn hóa như một ưu tiên chiến lược trong giai đoạn tới.

Mặt khác, sự suy giảm chuẩn mực đạo đức, ảnh hưởng của văn hóa ngoại lai thiếu chọn lọc, và những biểu hiện lệch chuẩn trong hành vi xã hội cũng là những cảnh báo rõ ràng về sự đứt gãy giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa. Những vấn đề này không chỉ bắt nguồn từ khâu tổ chức thực hiện mà còn từ sự thiếu đồng thuận xã hội, nhận thức chưa sâu sắc của một bộ phận cán bộ, doanh nghiệp và người dân. Vì vậy, để bảo đảm phát triển bền vững, Thành phố Hồ Chí Minh cần sớm khắc phục tình trạng phát triển thiếu cân đối này bằng việc nâng cao nhận thức, hoàn thiện thể chế, đồng thời thiết lập cơ chế phối hợp chặt chẽ giữa các lĩnh vực kinh tế và văn hóa trong toàn bộ hệ thống chính trị và đời sống xã hội.

2.3. Những giải pháp cơ bản để thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa

Từ một số vấn đề đặt ra khi thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy

mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa như trên. Chúng ta thấy rằng cần thiết phải có những giải pháp để nâng cao hiệu quả việc thực hiện mối quan hệ này. Do đó, cần triển khai đồng bộ một số nhóm giải pháp cơ bản sau:

Một là, nâng cao nhận thức xã hội về việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa.

Tăng cường giáo dục, truyền thông và phổ biến sâu rộng về mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa là yêu cầu cấp thiết trong bối cảnh đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Thông qua diễn đàn và hội thảo chuyên đề, nền tảng học thuật được hình thành, đối thoại tri thức được thúc đẩy và việc trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm triển khai hiệu quả hơn. Qua đó, lan tỏa nhận thức đúng đắn trong toàn xã hội về vai trò tương hỗ, biện chứng giữa kinh tế và văn hóa. Đồng thời, tạo nền tảng tư tưởng và thống nhất nhận thức trong hệ thống chính trị và cộng đồng dân cư để thực hiện mục tiêu phát triển bền vững.

Hai là, hoàn thiện hệ thống thể chế và chính sách để thúc đẩy sự phối hợp hiệu quả giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh.

Cần xây dựng hệ thống chính sách đồng bộ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa nhằm đảm bảo sự nhất quán trong triển khai. Việc ban hành cơ chế đặc thù cho công nghiệp văn hóa sẽ tạo điều kiện thuận lợi thu hút đầu tư và huy động nguồn lực xã hội. Đồng thời, phân bổ ngân sách hợp lý cho lĩnh vực văn hóa là nền tảng để nâng cao hiệu quả thực thi chính sách. Thiết lập hệ thống đánh giá lồng ghép chỉ tiêu văn hóa - kinh tế giúp kiểm soát quá trình phát triển, đảm bảo tính bền vững và hài hòa giữa hai lĩnh vực.

Ba là, tăng cường vai trò các tổ chức chính trị - xã hội trong việc giám sát, phản biện khi thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Cần phát huy vai trò giám sát và phân biện xã hội của các tổ chức chính trị - xã hội trong việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa. Các tổ chức như Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể cần tham gia sâu vào quá trình xây dựng, thực hiện và đánh giá chính sách. Thông qua đó, kịp thời phát hiện bất cập, bảo vệ lợi ích cộng đồng và đảm bảo cân bằng giữa mục tiêu tăng trưởng kinh tế và phát huy và bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống. Đây là yếu tố quan trọng giúp định hướng phát triển bền vững và nhân văn cho Thành phố Hồ Chí Minh.

Bốn là, đổi mới cơ chế quản lý và điều hành trong việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Cần đổi mới cơ chế quản lý theo hướng phân công rõ ràng, phối hợp hiệu quả giữa các cơ quan chức năng trong thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa. Nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ, đặc biệt trong tư duy tích hợp văn hóa vào chính sách kinh tế. Ứng dụng công nghệ trong giám sát, đánh giá để tăng tính minh bạch và hiệu quả quản lý. Việc ứng dụng công nghệ trong giám sát giúp theo dõi hiệu quả việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa một cách chặt chẽ, nhanh chóng và minh bạch hơn. Có thể dùng phần mềm, hệ thống dữ liệu số để ghi nhận, phân tích và đánh giá các hoạt động thực tế. Các chỉ tiêu kinh tế, văn hóa sẽ được cập nhật thường xuyên, giúp phát hiện sớm những vấn đề cần điều chỉnh. Ngoài ra, công nghệ còn giúp người dân, tổ chức dễ dàng tham gia góp ý và giám sát thông qua các kênh trực tuyến. Bên cạnh đó, khuyến khích sự tham gia của cộng đồng và các thành phần xã hội trong hoạch định và thực thi chính sách.

Năm là, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, có chuyên môn trong lĩnh vực kinh tế và văn hóa.

Cần xác định rõ nhu cầu nhân lực theo cơ cấu kinh tế, văn hóa để định hướng đào tạo sát thực tiễn. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ vào giảng dạy, phát triển kỹ năng số và tư duy đổi mới sáng tạo cho người học. Tăng cường liên kết giữa cơ sở đào tạo và doanh nghiệp nhằm nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Ưu tiên phát triển đội ngũ chuyên gia, trí thức trong các lĩnh vực then chốt như văn hóa số, công nghiệp sáng tạo. Đồng thời, cần có chính sách thu hút, đãi ngộ phù hợp để giữ chân và phát huy tài năng. Đây là giải pháp chiến lược để tạo nền tảng con người cho phát triển bền vững, hài hòa giữa kinh tế và văn hóa.

Sáu là, nhân rộng các mô hình thực tiễn tiêu biểu trong việc thực hiện mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Việc nhân rộng các mô hình văn hóa - kinh tế tiêu biểu như đường sách Nguyễn Văn Bình, phố đi bộ Nguyễn Huệ, lễ hội Áo dài... giúp lan tỏa cách làm hiệu quả trong gắn kết tăng trưởng kinh tế với phát triển văn hóa. Cần chọn mô hình điển hình, bền vững, phù hợp địa phương; tổng kết, đánh giá và truyền thông rộng rãi để nâng cao nhận thức cộng đồng. Những mô hình này không chỉ tạo điểm nhấn văn hóa, thu hút du khách mà còn thúc đẩy dịch vụ, tiêu dùng và quảng bá hình ảnh đô thị. Nhân rộng mô hình thành công giúp tiết kiệm chi phí, nâng cao hiệu quả và thúc đẩy phát triển bền vững, hài hòa giữa vật chất và tinh thần tại Thành phố Hồ Chí Minh trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

3. KẾT LUẬN

Qua phân tích lý luận và thực tiễn, có thể khẳng định mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa là khách quan, biện chứng và mang tính nền tảng trong tiến trình phát triển bền vững. Tăng trưởng kinh tế tạo điều kiện vật chất, tài chính và môi trường thuận lợi để đầu tư cho văn hóa, trong khi phát

triển văn hóa định hướng, điều tiết và nâng cao chất lượng tăng trưởng kinh tế. Tại Thành phố Hồ Chí Minh, môi quan hệ này đã được triển khai và bước đầu đạt nhiều kết quả tích cực, góp phần nâng cao đời sống vật chất, tinh thần và xây dựng bản sắc đô thị hiện đại, nghĩa tình. Tuy nhiên, thực tiễn vẫn tồn tại những bất cập như mất cân đối đầu tư, thiếu liên kết chính sách và nguy cơ mai một bản sắc trong bối cảnh toàn cầu hóa. Vì vậy, cần tiếp tục hoàn

thiện nhận thức, thể chế và cơ chế thực hiện nhằm phát huy hiệu quả mối quan hệ này. Đây là điều kiện tiên quyết để Thành phố phát triển hài hòa, toàn diện và bền vững trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Từ đó đạt được mục tiêu, “*Tầm nhìn đến năm 2045: Trở thành trung tâm về kinh tế, tài chính của châu Á, phát triển bền vững, có chất lượng cuộc sống cao... là điểm đến hấp dẫn toàn cầu*” [2, tr.480].

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Cục Thống kê Thành phố Hồ Chí Minh (2023), *Niên giám thống kê Thành phố Hồ Chí Minh năm 2023*, Nxb Thanh niên, Thành phố Hồ Chí Minh.
- [2] Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh (2020), *Văn kiện Đại hội đại biểu lần thứ XI nhiệm kỳ 2020-2025*, Nxb Tổng hợp, Thành phố Hồ Chí Minh.
- [3] Tổng cục Thống kê (2023), *Niên giám thống kê năm 2023*, Nxb Thống kê, Hà Nội.
- [4] Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, Ban Quản lý dự án quy hoạch (2024), *Báo cáo tổng hợp quy hoạch thành phố Hồ Chí Minh thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050*, Nxb Tổng hợp, Thành phố Hồ Chí Minh.